

SCENARIUSZ LEKCJI

1	temat zajęć	KOMEDIA POLITYCZNA JAKO NARZĘDZIE WALKI Z SARMATYZMEM W XVIII WIEKU
2	czas realizacji	45 min
3	grupa docelowa	Szkoła ponadpodstawowa, klasa 1
4	powiązania z tematami e-podręcznika	JĘZYK POLSKI „Kultura i życie” 5.2.1.2 Naprawić świat! Satyry Ignacego Krasickiego
5	ogólny cel kształcenia	Poznanie utworu literackiego, komedii politycznej o charakterze pamfletu.
6	kształtowane kompetencje kluczowe	Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE z dnia 18.12.2006, w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie: • umiejętność rozumienia tekstu; • umiejętność uczenia się; • kompetencje społeczne i obywatelskie; • świadomość i ekspresja kulturalna.
7	cele szczegółowe/ operacyjne	Uczniowie: • rozwijają umiejętność słuchania i czytania utworów literackich; • rozwijają umiejętność wyrażania własnych opinii na temat wysłuchanych utworów; • wyszukują w tekście konkretne informacje; • poznają twórczość satyryczną doby oświecenia i określają, na czym polega jej charakter polityczny; • utrwalają wiadomości na temat komedii i definiują komedię polityczną; • wskazują rodzaje komizmu, rozpoznają ironię w tekście.
8	metody/ techniki kształcenia	• wykład • rozmowa • burza mózgów • praca na platformie edukacyjnej
9	formy organizacji pracy	• praca z tekstem • praca grupowa • praca w parach

PRZEBIEG LEKCJI

I	FAZA WPROWADZAJĄCA	1. Nauczyciel zapoznaje uczniów z celami lekcji i podaje temat. 2. Nauczyciel pyta uczniów, czym był sarmatyzm XVII w. i jak zmieniło się jego postrzeganie w wieku XVIII. Przypomina cechy sarmatyzmu. 3. Uczniowie wysłuchują nagrania wstępnego, w parach wypisują gatunki satyryczne oświeceniowe i wskazują ich cechy. Określają przyczyny powstania tego typu poezji. 4. Nauczyciel prezentuje uczniom poezję ulotną czasów oświeceniowych o charakterze paszkwilu, satyry, pamfletu. • <i>Nagrobek Adama Ponińskiego</i> (marszałek sejmu rozbiorowego 1773–1775) Tu leżę, gracz porubnik i podły niecnota Jam pierwszy wrogom Polski trzem otworzył wrota – Za łupiestwa, za zdradę sam sobie zapłacił, Księstwo-m zyskał sromotne... a szlachectwa stracił. Poniński się nazywam, Adam mi z imienia, Szubienicę mam łożem i głazem wspomnienia. • I. Krasicki <i>Monachomachia</i> W mieście, którego nazwiska nie powiem, Nic to albowiem do rzeczy nie przyda, W mieście, ponieważ zbiór pustek tak zowiem, W godnym siedlisku i chłopa, i Żyda, W mieście (gród, ziemstwo trzymało albowiem Stare zamczysko, pustoty ohyda), Były trzy karczmy, bram cztery ułomki, Klasztorów dziewięć i gdzieniegdzie domki. • Napis anonimowy na pomniku Jana III Sobieskiego. Pomnik odsłonięty w 1788 z inicjatywy króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Ten, co nas kraju pozbawił, Temu, co nas dawniej wstawił, Statuę wystawił. 5. Uczniowie krótko wypowiadają się na temat tekstów, wskazując cechy pamfletu, satyry, paszkwilu w zaprezentowanych tekstach.

KOMEDIA POLITYCZNA JAKO NARZĘDZIE WALKI Z SARMATYZMEM W XVIII WIEKU

Język polski: Szkoła ponadpodstawowa, klasa 1

II	FAZA REALIZACYJNA	1. Uczniowie wysłuchują nagrania z rozdziału 1. <i>Wywiad z literaturoznawcą</i>. 2. Wykonują ćwiczenie 1. <i>Cechy gatunkowe utworów satyrycznych czasów oświecenia</i> rozdziału 1. W parach pracują nad określeniem cech każdego z zaprezentowanych gatunków satyrycznych. 3. Nauczyciel zadaje pytanie o znaczenia oświeceniowej myśli: <i>I śmiech niekiedy może być nauką, kiedy się z przywar, nie z osób natrzęsa – „Burza mózgow”</i>. 4. Uczniowie wysłuchują nagrania z rozdziału 2. <i>„Powrót pośła”</i> Juliana Ursyna Niemcewicza. Następnie wykonują ćwiczenie 2. <i>Poglądy polityczne i postawy bohaterów komedii „Powrót pośła” J. U. Niemcewicza</i>. 5. Nauczyciel prosi uczniów o przypomnienie rodzajów komizmu: słowny, postaci i sytuacyjny oraz podanie krótkiej charakterystyki. 6. Uczniowie wyszukują w tekście komedii przykłady komizmu postaci Szarmanckiego, Gadulskiego; komizmu słowa wypowiedzi Gadulskiego, Szarmanckiego. Komentują ich znaczące nazwiska, które mają w komedii znaczenie ironiczne. 7. Nauczyciel dzieli uczniów na grupy. 1 Grupa charakteryzuje starostę Gadulskiego z uwzględnieniem tego, co śmieszy w tej kreacji (komizm postaci, komizm słowa); 2 Grupa charakteryzuje Szarmanckiego jako modnego kawalera (komizm postaci, komizm słowa). 8. Uczniowie określają portret Sarmaty Gadulskiego, np: kocha dawne czasy wolności szlacheckiej; wygłasza fantastyczne opinie na temat konieczności zawierania sojuszy z krajami zamorskimi, nie z sąsiadami; niechętny zmianom, reformom przeprowadzanym przez Sejm Czteroletni (jego zdaniem za długo obraduje); tęskni za czasami liberum veto; obnosi się ze swoim nieuctwem – nigdy nie czytam lub przynajmniej mało; przeciwny umocnieniu rządu i ograniczeniu wolności szlacheckiej. 9. Uczniowie słuchają nagrania z rozdziału 3. Wiersz Ernesta Brylla <i>„Portret sarmacki”</i>. Odpowiadają, na pytanie: W jakim celu poeta nawiązuje do sarmatyzmu? Uczniowie wykonują ćwiczenie 3. <i>Czy sarmatyzm się przeżył?</i>
III	FAZA PODSUMOWUJĄCA	1. Uczniowie redagują notatkę pod kierunkiem nauczyciela na temat „Powrotu pośła” jako komedii politycznej. Notatka: <i>Jest to odmiana komedii, w której krytyce zostają poddane postawy polityczne i zjawiska społeczne, metody rządzenia oraz konserwatywne, zachowawcza poglądy. W komedii Niemcewicza ośmieszony zostaje sarmatyzm uosabiany przez Starostę Gadulskiego i postawa modnego, kosmopolitycznego kawalera Szarmanckiego. Typom Sarmaty i modnego kawalera zostają przeciwstawione typy patriotów: Podkomorzego i Walerego. Ten kontrast wspomaga wymowę utworu: Starosta Gadulski to symbol konserwatyzmu, wsteczności, postaw zachowawczych. Podkomorzy to symbol dążenia do naprawy państwa, postawy obywatelskiej, obyczajów polskich. Szarmancki to symbol pseudonowoczesności, kosmopolityzmu. Walery to symbol młodego patrioty, zaangażowanego w sprawy państwa, pośła pracującego nad reformami.</i> 2. Nauczyciel zadaje uczniom pracę domową.

